

LA MÀ TRENCADA

Esmalt sobre vidre «Caçador»

NOGUÈS-CRESPO

LA MÀ TRENCADA

REVISTA QUINZENAL DE TOTES LES ARTS

Edicions Joan Merli
Ample, 53

Barcelona, 11 de desembre de 1924
Any I = Número 3

ELS VIDRES MERAVELLOsos

Xavier Nogués - Ricard Crespo

Més que un cas d'activitat complementària és la d'aquests dos artistes un cas d'activitat coincident. Cada un d'ells representa una valor completa amb personalitat pròpia i independent. Per això llur col·laboració és perfecta i el seu producte és la síntesi de dues perfeccions.

Però, demés de les dues valors tècniques i estètiques que es fonen en la col·laboració, altres valors psicològiques, no obirables del públic estant, però reals, eleven la cohesió de l'obra conjunta. En Ricard Crespo sent per l'obra d'En Nogués, des de sempre, una admiració cordial, instintiva podriem dir, pel fet que no és el raonament sinó l'intuïció qui l'ha fet néixer. En Xavier Nogués, en veure les seves creacions realitzades en altra matèria que el marc original, en veure la seva obra traduïda amb una cura i una intel·ligència tan identificades amb el seu propi esforç i pensament, sent per En Crespo una devoció sincera i efusiva. Aquests factors d'ordre moral, donen encara a l'actual producció Nogués-Crespo, per damunt de llur admirable perfecció present, una qualitat millor: la possibilitat de superar-se. Per aqueixos factors la identificació dels dos artistes, sempre susceptible d'una compenetració més profunda, no representa en l'un ni en l'altre renúncia de la pròpia personalitat; cada esforç que un d'ells realitza per endinçar-se en la fidelitat de la col·laboració,

enlloc d'allunyar-lo de si mateix, l'acosta a l'exercici màxim de les seves millors virtuts.

Heu's-aquí un cas de superació per la col·laboració. En Xavier Nogués, malgrat la seva trajectòria ascencional, característica del veritable artista, ha arribat a la seva maduresa estètica; suposant que la seva obra perdés aquesta qualitat d'ésser encara millor, no deixaria per això d'ésser bona, de llei, macissa. Per altra part En Ricard Crespo en la decoració dels esmalts sobre vidre ha arribat a un perfecte coneixement de l'ofici. Unicament per elements d'ordre moral, únicament per una elevació dels esperits, els dos artistes poden afinar les seves qualitats ja de sí prou depurades. I aquest és el feliç miracle de la seva col·laboració.

Un constant bon gust, una fina austeritat a la qual el bon barceloní no està acostumat, avesat als enfarfecs amb què moltes de les nostres arts decoratives han pretès dissimular llur esfereïdora buidor, converteixen aquests vidres en matèries precioses. Un elemental deure de l'esperit ens imposa l'obligació indeclinable de contribuir, entre tots, a què aquesta producció no solament no s'estronqui, sinó que trobi al seu entorn un ambient prou dens de simpaties efectives, d'on en pugui fer arrencar una més alta volada.

Havem dit, en començar, que els vidres Nogués-Crespo a les seves excelses qualitats

hi aplegaven la de poder-se encara superar: únicament una intensa continuïtat de treball pot produir aquest rendiment; únicament una acollida enco-

ratjadora per part del públic, sobretot del públic que hi té obligació, pot assegurar aquesta continuïtat.

La comunitat espiritual que ens uneix amb els dos artistes, l'espectacle, que havem pogut admirar, del seu treball, i el nostre coneixement de l'ofici, ens permet sostenir aquesta sola exigència—la d'una superior perfecció—amb que condicionem l'elogi de llur producció actual. Val a dir que formulem aquesta exigència en la seguretat de què no imposen als dos artistes cap esforç desmesurat, ni tan sols cap preocupació. La superació neixerà per si sola —ja apareix en la encadenament d'una obra amb l'altra—com una condició fluida de l'afinament, per l'exercici, de la personalitat vigorosa d'En Xavier Nogués i de la excepcional destresa tècnica d'En Ricard Crespo.

Aquest prodigi de col·laboració compta, encara, amb un altre element al qual, en esmentar-lo, volem rendir justícia: la senyora Crespo. Si en la labor estètica de qualques artistes estrangers trobem l'esposa agermanada a l'activitat del marit, aquest cas és excepcional a casa nostra. La senyora Crespo, com les esposes de determinats ceramistes francesos, sap el que és posar un esmalt i sap el que és preparar-lo. I sap sentir suficientment premiada la seva labor anònima en la pròpia i intel·ligent admiració pels dos artistes.

Barcelona té ara ocasió d'admirar, una exposició dels vidres esmaltats d'En Nogués i En Crespo. Sabrà Barcelona i Catalunya donar a l'obra d'aquests artistes l'acollida que es mereix i que tan prometedora serà de noves floracions exquisides? Les nostres notícies ens inclinen a ésser optimistes i contestar-nos afirmativament la pregunta. Aleshores haurem d'atribuir a aquests vidres d'art una nova qualitat preciosa: la de

desembaltir la sensibilitat del nostre esperit col·lectiu.

Ja en llur producció actual, materialment, les obres són perfectes: cap detall deixat a l'a-

ventura; cap cocció crua ni passada de foc; enlloc l'esmalt s'infla, ni es resseca ni regalima; enlloc el vidre es deforma. L'exquisida minuciositat dels dibuixos d'En Nogués, és traduïda sobre el vidre amb la mateixa delicadesa i amb la mateixa aguditat. La condició opaca o transparent dels esmalts, no hi és acceptada com una fatalitat, sinó meravellosament aprofitada per fer valdre el seu caràcter.

El vidre, matèria preciosa per ella mateixa, és respectat pels dos artistes, que, enlloc d'ofegar-lo amb esmalts, saben fer-li rendir les seves riques qualitats, donant al conjunt de l'obra una harmònica distribució d'espais llisos i d'espais esmaltats, sense que això representi cap traba ni limitació de la decoració, sinó visió intel·ligent de la valor decorativa del vidre clar i transparent.

La qualitat dels esmalts, portats a la seva temperatura màxima de cocció—punt dolç del qual únicament el coneixement tècnic de l'ofici en pot fer ressortir les dificultats—esdevé d'una perfecció extraordinària. El negre opac dels vidres Nogués-Crespo ha assolit un avellutament, una brillantor tan suau i delicada, com en cap altre esmalt sobre vidre s'hagi vist fins ara a Barcelona.

Les condicions materials són, doncs, perfectes. L'interpretació, la realització i els resultats arriben a un nivell de meravella. Tots els factors que presideixen la naixença de l'obra d'art arriben a graus insospitats de depuració. General és el regneixement de la profunda densitat estètica de l'obra d'En Xavier Nogués. El millor elogi que d'aquesta producció pot, doncs, fer-se, és declarar que en els vidres d'En Ricard Crespo, malgrat la limitació o almenys l'adaptació que tot ofici suposa, l'obra d'En Nogués no perd ni una de les seves incomparables qualitats estètiques.

JOSEP LLORENS ARTIGAS

DES VARI

En l'insomni que em pren cada dia
quan apunta la llum de l'aubada,
un calfred ressegueix els meus òssos
i un misteri acarona mon ànima.
Tanco els ulls, i unes llanses roentes
en la fosca brilligen i dansen,
bolves d'or cap al sostre s'enfilen,
nuvolades de foc m'envolcallen.
Rostres bells que besí, cabelleres
que mos dits barroers amoixaren,
ulls de foc que en mos ulls s'encenien,
cors ardents que d'amor bategaven,
esfumats a l'entorn giravolten
i fereixen mos ulls a llançades
i, amb paraules duptoses es mofen
de mos anys i ma vida passada.
I després que han fugit corre-cuita
i han encès el desig en mon ànima,
sento el bes d'una boca invisible,
el parfum d'una rosa ignorada,
la cremor d'unes mans que no em toquen,
el ressò de no dites paraules
i em rebejo en un mar de delícies
que renova desigs i enyorances.
Mes de cop les visions s'esvaeixen,
sento un pes damunt meu que m'aixafa,
i rodolo abraçat a una roca
pel pendís d'un abim insondable.

FERRAN AGULLÓ I VIDAL

Del llibre de imminent publicació «Ponentines»

MOLTA REMOR I POCA SAÓ

(Much ado about nothing)

de SHAKESPEARE

(Fragment)

ACTE IV

Escena primera: L'interior d'una església

Entren Don Pere príncep d'Aragó, Don Joan, Leonato, Fra Francesc, Claudi, Benet, Hero, Beatriu i seguidors

LEONATO. Veniu, pare Francesc; de moment enllestim la pura cerimònia sacramental. Els seus deures particulars ja els los detallareu després.

FRA FRANCESC. Senyor, heu vingut per a casar-vos amb aquesta dama?

CLAUDI. No.

LEONATO. Per a ser-hi casat. Qui vé a casar-lo amb ella sou vós, pare.

FRA FRANCESC. Senyora, heu vingut per a ésser maridada amb aquest comte?

HERO. Si, pare.

FRA FRANCESC. Si l'una o l'altra part sap algun impediment pel qual el matrimoni no pogués complir-se està obligat a confessar-ho baix pena de la seva ànima.

CLAUDI. En sabeu algun, Hero?

HERO. Cap, senyor.

FRA FRANCESC. En sabeu algun, comte?

LEONATO. Gosaré a respondre per ell; no-cap.

CLAUDI. Ai, el que gosen a fer els homes, el que poden arribar a fer i fan cada moment sense saber el què es fan!

BENET. I això! Interjeccions?... Almenys barrejeu-n'hi alguna de riure: Ha, ha! Hè!

CLAUDI. Una espera, reverend...-Pare, amb llicència: Voleu per vostra lliure voluntat donar-me aquesta noia, filla vostra?

LEONATO. Fill, de bon grat, com Déu me la donà.

CLAUDI. I jo, què cosa tinc per a tornar-vos a barata d'un dó tan preciós?

DON PERE. Res; a no ser que li torneu la filla.

CLAUDI. Príncep, vós m'ensenyau de ser agraït.—Va, Leonato, la torneu a pendre.

A un amic no li deu fruita corcada.

D'honor ja no en té res sinó un semblant—

Veniu aquí; mireu com s'enrojola...

Qui no diria que encara és poncella?

Veïeu, de quina falsa autoritat

pot disfressar-se el frau!... Aquest vermell

que li puja a la cara, no és idèntic

al testimoni honest de la virtut?

Tots els qui la veïeu no jurarien,

pels senyals aparents, que és una verge?

Doncs no! Sap el caliu d'un llit carnal

i la seva rubor no és de modèstia

que és de delictes.

LEONATO. Ja em direu, senyor a què voleu fer cap?...

CLAUDI. A no casar-me; a no lligar-me amb una dona fàcil.

LEONATO. Car senyor, si és el cas que vós mateix haguessiu abusat dels seus pocs anys prenent-li el poncellatge...

CLAUDI. Ja m'ho penso el què em dirieu: que si l'he tastada em va abraçar com si ja fos marit i això minva el pecat. No, Leonato; no m'he propassat mai ni de paraula. M'he comportat vers ella amb la modèstia d'un germà a la germana; amb un amor sincer i honest.

HARO. I jo, que potser mai us he semblat d'altra manera a vós?

CLAUDI. Ai, semblances! Qui sap les que diria... Si sembleu a Diana en la seva òrbita! Si sembleu casta com un galdiró de rosa abans d'obrir-se!... I sou lasciva més que Venus, o més que la feran que de tan ben peixada s'esvalota en selvatge defícia dels sentits.

HARO. Està bó el meu senyor, que així es propassa?

CLAUDI. Gentil príncep, perquè no hi dieu res?

DON PERE. I què, sinó que soc deshonorat veient com arriscava dar un amic a una cap-verd de tantes?

LEONATO. Que són dites o soc jo qui somnio aquestes coses?

JOAN. Senyor, són dites perquè són provades.

BENET. Això no semblen unes noces.

HARO. Diu

que són provades!—Oh, Déu meu!

Esmalt sobre vidre «El vi»

NOGUÉS-CRESPO

CLAUDI. Leonato,
és cert que estic aquí? i aquí hi ha el príncep
i el seu germà? És cert que aquesta cara
és la d'Hero? I els nostres ulls són nostres?
LEONATO. Tot és així però on voleu fer cap?
CLAUDI. Només deixeu-me fer-li una pregunta,
i vós que li sou pare, convideu-la
a dir la veritat.
LEONATO. Va, filla meva,
com a tal et demano que responguis.
HERO. Déu meu, no em deixis! Com soc perseguida!
Quin nou estil d'adoctrinar és aquest?
CLAUDI. Basta que respongueu com li pertoca
al vostre nom.
HERO. Doncs el meu nom és Hero!
Qui el tacarà d'oprobri que no menti?
CLAUDI. Prou hi haurà algú: Hero mateixa, avui
desmenteix la virtut d'aquella altra Hero.
Qui va ser un home que parlava amb vós
ahir a la nit, tots dos a la finestra,
allí entre mitja nit i hora primera?
Si encara sou donzella responeu.
HERO. Senyor, no enraonava amb cap vivent
a la hora que heu dit.
DON PERE. Doncs no sou verge!—
Leonato, que ho hagi de sentir
ja em dol, però et diré baix mon honor
que jo i el meu germà i aquest bon comte

agreuja, la veierem a aquella hora
a la finestra, amb un subjecte vil,
i ho deu ser tant que ens va contar ell mateix
els vils encontres que secretament
i mil vegades ha tingut amb ella.
JOAN. Fòra, fòra! No anomenem les coses
que, per a dir-les sense ofendre, manca
de mots honestos el llenguatge. —Dama,
em fa patir el teu mal comportament.
CLAUDI. Hero, que ben posat fora el teu nom
si la meitat de gràcies aparents
les tinguessis en seny i bones obres!
Ara adéu, tu l'impura i la formosa
més que cap altra! Adéu, pura inclemència
i inclement puritat! Per culpa teva
tancaré amb pany i clau totes les portes
de l'amor. Sempre més portaré als parpres
un lluc de malfiança que em farà
malbé tota beutat, i ja maimés
no en sentiré la gràcia.
LEONATO. No hi ha un home
amb un punyal per mi?
(*Hero cau en basca*)
BEATRIU. Eh! Cosina, que és això?
JOAN. Anem-nos-en Aquestes coses tretes a la
llum li roben els sentits.
(*Surten Don Pere, Joan, i Claudi*)
BENET. Pobre dama què li ha vingut?

BEATRIU. Em penso que és morta:
—Assistiu-nos oncle!—Hero! Ai, Hero!—Oncle,
senyor Benet!—Reverend!

LEONATO. No tornessis la mà enrera,
oh etzar, que per tapar el seu deshonor
no hi ha cap altre vel tan escaient
i desitjable com la mort.

BEATRIU. Cosina,
Hero... veia'm?

FRA FRANCESC. Senyora, consoleu-vos.

LEONATO. I aixecaràs els ulls?

FRA FRANCESC. I és clar. Què cosa
l'en privaria?

LEONATO. Què? Totes les coses
de la terra que li faran memòria
de la ignomínia! Com podrà negar
la història que li corre per les venes?
Hero, no visquis, no. Serva els ulls closos,
perquè si jo veiés que en tu és més fort
l'alè de vida que no la vergonya,
girant l'espatlla a tot remordiment
et donaria el cop. Jo deshonrat,
i era l'única filla que tenia!

Com li podré retreure a la natura
d'haver sigut escassa? Sent tu sola
encara hi ets de massa! Tandebò
mai no l'hagués mirada amb ulls d'amor!
Tandebò hagués tingut prou caritat
per donar acolliment a casa meva
a la mainada d'algun mendicant;
mai que entelada i en el llot d'infàmia
l'hagués vista, hauria pogut dir:

«Jo no hi tinc part. No em toca la vergonya
de la lleur d'uns lloms inconeguts.»

Però és la meva, la que jo estimava
i alabava, la qui era el meu orgull,
tan meva que ni jo m'apertanyia,
no valent res sinó del seu valor.

Es ella qui ha caigut dins un bassal,
que el mar no té prou aigua per rentar-la,
ni prou sal per donar un amaniment
a la frescor perduda de sa carn!

BENET. Tingueu aguant, senyor. Soc tan soptat
que no trobo paraules.

BEATRIU. Han mentit;
hi posaria l'ànima!

BENET. Senyora,
anit dormireu vora d'ella?

BEATRIU. Cert que no;
però puc donar-vos fe
que, tret d'ahir, fa un any que hi dormo.

LEONATO. Es provat, és provat! Això referma

ço que abans ja era fort com un acer.
Mentirien els prínceps? Mentiria
Claudi, que, de l'amor que li portava,
tot parlant d'impuresa la esbandia
amb llàgrimes dels ulls? Ja pot morir-se;
no la vull veure més.

FRA FRANCESC. Primer, escolteu-me;
si he callat tanta estona, donant curs
als esdeveniments, és que sotjava
com s'ho prenia aquesta dama. Veia
mil esclats de rojor que li venien
a flor de galta, i encara altres mil
d'ignoscenta vergonya en la blancor
angèlica, pugnant per a fer fondre
les primeres rojors; i en els seus ulls
un foc que abrusaria el testimoni
dels prínceps contra sa virginitat.
Bescanteu-me de nèci; no cregueu
les paraules que dic—ni que s'afermi
la meva experiència en els sants llibres—
no feu cas de l'edat ni dels meus hàbits,
si aquesta dolça dama no és culpada
injustament, per un error maligne.

LEONATO. Pare, no ho crec així. Tu veus com jo
que de bò no li resta res, no sent
la voluntat de no afegir el delictes
del perjuri a la seva damnació.
Ella no ho nega, i et basquejaries
per a dissimular ço que es demostra
propriament núu?

FRA FRANCESC. Senyora, quin és l'home
envers el qual sou acusada?

HERO. Ho diguin
els qui m'acusen; perquè no el conec.
Si d'un home vivent sé cap més cosa
que les que toquen a una noia honrada,
així els meus actes tornin contra mi.
Ai, pare, si treus proves de que un home
parlés amb mi a deshora, o t'assegurés
que ahir a la nit bescamviés paraules
amb criatura nada, treu-me fora,
odia'm, martiritza'm fins que em mori!

FRA FRANCESC. Serà que els prínceps estan mal fixats.

BENET. Dos d'ells, per natural són honradíssims.
Si un altre ha esgarriat el seu criteri
no ha pogut ser sinó el bastard Joan
que sempre es pensa alguna vilania.

LEONATO. No ho sé. Però si diuen veritat
aquestes mans faran justícia d'ella;
i si la calumnien dono fe
què aquell qui es paga més de si mateix
sabrà qui soc. Encara avui, el temps

Originals de Xavier Nogúes per a decoració d'esmalts sobre vidre

no ha ressecat la meua sang, la edat
no m'ha robat l'enginy, ni la fortuna
m'ha arrasat els cabals, ni els mals etzars
de la vida m'han près tots els amics,
que no els toqui encarar-se amb un tremp
d'home

de cos ferm i de seny enginyador
i que té medis i un floret d'amics
per a desfer-se d'ells.

FRA FRANCESC. Tingueu espera
i escolteu un consell que us donaré.
Els prínceps han deixat la vostra filla
per morta; la guardeu ben amagada
i fareu públic que de fet és morta.
I vós porteu un dol ben aparent,
poseu bells epitafis a la tomba
de la vostra família, i simuleu
tot el que és propi d'un enterrament.

LEONATO. I què n'acabarem? Quin remei porta?

FRA FRANCESC. Ben cert que en portarà si és fet
com cal;

la infàmia es girarà en remordiment,
—i això ja és bò—Mes no per això sol
imagino l'engany. D'aquests dolors
n'espero un part més gran. Tots els que sentin
que va morir al moment que la acusaven
se'n doldran; cada hù trobarà excusa
o pietat per ella; perquè és cosa
que sol passar que quan tenim l'objecte
no n'estimem el preu, però ve un dia
que en som privats, i ai allavors, si val,
i si en té de virtuts, que són aquelles
que quan el posseïem no les veïem!
Això passarà a Claudi, quan sabrà
que les seves paraules van matar-la.
La vida d'ella es tornarà una idea

que no se li mourà del pensament;
cada amable detall de sa presència
ell el veurà endressat d'hàbits més rics,
més commós, delicat i plè de vida,
sobre el gran horitzó de la seva ànima,
que no quan era viva. I plorarà
si mai hi ha hagut amor en ses entranyes—
i li doldrà la seva acusació,
baldament la tingúes per veritable.
Portat així podeu comptar que l'èxit
faisonarà aquest cas en una forma
més grata del que jo sabria dir.
I fins si fracassés tota altra cosa,
el gran cop a la infàmia haurà sigut
el suposar la mort d'aquesta dama.
Si no surt bé, llavors amagueu-la
que a qui pateix en l'honra escau així—
en un convent, fòra de les mirades,
les murmuracions i les injúries.

BENET. Senyor Leonato, tot i estant per sota
del príncep i de Claudio en vostra estima,
m'hi va l'honor si, vós creient el frare,
no us ajudo amb aquella devoció
i mirament que posi la vostra ànima
en interès del vostre cos.

LEONATO. La pena
m'ha reblanit talment, que a hores d'ara
em farieu seguir amb un fill.

FRA FRANCESC. A l'obra!
El mal desavesat també ens obliga
a remeis singulars. Veniu, senyora;
moriu a fi de viure, que potser
la vostra boda no és sinó ajornada.
Cal tenir paciència i fortalesa.

(Surten Fra Francesc, Hero, i Leonato)

JOSEP LLEONART, trad.

N. La traducció és feta sobre el text anglès de la edició de Cassell and Company (Cassell's National Library) — Londres, 1895.

Original de Xavier Nogués per a decoració d'esmalts sobre vidre

GRISELDA I MIREIA

EGLOGA

A Melcior Font

Nit de son tardoral: els grills callen i el vent.
Si n'hi ha dos minyons llestament caminaires
amb els braços lligats com uns brancs de sarment,
deia l'un:—Hom mesura el silenci dels aires
quan cruixeix sota el pas el fullam d'or morent.

I el silenci esberlat un instant s'afegia
en parar-se els amics a esguardar en el cel
mare Venus: llurs cors amb son ritme regia.
—Llunyà estel de l'amor divinal i cruell!—
I el silenci es trencava novament: —La follia

de l'ensomni ens ha dut—deia l'altre—a jaquir
nostres jaços solius pel guiatge que ens mena
al vergé aponcellat. Mes, si és un el camí,
ma Griselda és tan bruna de la pell i la trena
com Mireia altrament fan ben clar l'ull marí.

—Oh tú, bruna Griselda! aitalment és colrada
com la terra on peixeix l'estol d'oques anyals.
—Oh tú, blonda Mireia! com un ou aclofada
entre el tebi escumall de les randes banals,
hores d'ara somnia de la neu a l'albada.

—Si l'una apar el lli, l'altra és com el froment:
a tu el brú i a mi el ros tanmateix ens esqueia
com s'escau a la nit sa corona fulgent

Original de Xavier Nogués per a decoració d'esmalts sobre vidre

i el dol que per son avi i padrí vesteix Mireia.
Cadenera i pinsà solen dar naixement
a un cantaire més fi que llurs pares mateixos.

Talment el magraner s'endolceix per l'empelt
del codonyer amarg, embaumant bé els esqueixos,
i el pomeret ombriu amb el pruner esvelt.
Així de nostres vides seran millò els escreixos.

Deia l'un:—en son dit l'anell que hi posaré
tindrà una perla bruna. Les altres seran negres
penjants de l'arrecada com fruit de cirerer.
Negres i tot les nits dels nuvis són alegres...
Així Mireia es folgui dels dons que li farà.

Deia l'altre:—a Griselda, de perla nacarina
i un cisellat de vori li'n porto ric joell
pel pit. Un mercader de pedreria fina
me'l va donar a canvi de mon corcer novell.
L'anell té un diamant més net que una gavina.

Debatent tals raons els pervingué el matí
amb una gran rialla de llarmes de rosada.
Si duïen en els llavis un brot de romaní,
els jovencells anaven a veure l'estimada...

Oh els passos de l'amor, com fan curt el camí!

C. FAGES DE CLIMENT

ELEGIA. OP. XVII. J. M. LÓPEZ-PICÓ

Diuen alguns:—El nostre petit món intel·lectual...— I jo, quan ho escolto, somric i em mossego els llavis. Quin sistema mètric us serveix, amics, per prendre la mida, per esbrinar la magnitud dels móns de la intel·ligència? Qui podrà dir, petulant d'ell, si un món intel·lectual es petit o gran? Mil escriptors poden ésser un petit món literari. Un sol poeta pot ésser, i és sovint, un gran, un immens món intel·lectual. Exemple: no cal pas que sortim de Catalunya; cinc anys enrera es publicaven a casa nostra nombre de volums de versos. Tots veiem que aquella maina no era pas prou pura. No ho deiem pel clar, però teniem l'íntim convenciment que allò no representava una riquesa sinó una disbauxa. En un any sol eixiren a llum prop de quaranta llibres de poemes. I ara que en som lluny constatem que aquella profusió no era pas la demostració de que existís a Catalunya un gran món intel·lectual. Vegeu ara, en canvi: es publiquen menys volums de poesies, se'n publiquen masses encara; amb quatre o cinc llibres excel·lents cada any ja n'hi hauria prou per parlar de la nostra potència literària. Doncs bé: ens adonem de que som més forts, de que treballèm menys, però millor. És la eterna bella victòria de la qualitat damunt la quantitat. Jo, per la meua part, de totes les obres publicades a Catalunya durant l'any que va a finir, n'esculliria solament, si a triar-ne tansols una m'obliguessin, la «Elegia» lópezpiconiana. I al estrenyar-la dintre la mà, afirmaria, amb plena consciència i amb absoluta convicció, que per la virtut d'aquell títol i del nom del seu autor, el nostre petit món literari és un gran món intel·lectual. I no seria pas jo sol a creure-ho...

J. M. López-Picó és un dels cervells d'artista més agraïts de Catalunya. Disset opuscles com disset columnes formen els pòrtics de la plassa de la seva obra poètica; i encara, reconades i portals d'aquesta plassa, cal esmentir els volums de crítiques i proses i antolo-

gies, i els de poesies fora de col·lecció; en total una trentena de llibres. Una bella tasca d'home de lletres, que per nosaltres la voldriem. I en rellegir tots aquests escrits, que hi trobèu? Un poeta; que, en principi, vol dir un home. Dic un poeta: a Catalunya hi ha molts escriptors que es creuen poetes i no passen d'ésser uns bons

senyors que escriuen en vers en certs moments emocionats de la seva trista vida. L'obra d'En López-Picó, en canvi, és l'obra d'un poeta, el comentari líric de la seva vida, la crítica poètica obligatòria de la seva existència com a home, ja que és un home, en principi (fixeu-vos en la força de voluntat i en el compromís de responsabilitat que jo poso en la paraula «home»). Peraixò l'obra lópezpiconiana salta pel damunt de les crítiques oficials i dels comentaris catalogadors de la beata professora-lla universitària i ex-universitària. Per parlar d'En López-Picó i de la seva obra (els deu anys de «La Revista», senyors crítics i periodistes, també son una part

de la seva obra) no n'hi ha prou d'ésser un crític, un gran o un petit crític; cal ésser també, i sobretot, en principi, un home. Jo que, en principi, no sóc més que un retall d'home, voldria provar de penetrar, delicadament, dintre la raó i la expressió poètica de l'autor de la «Elegia». Veiam si sabré fer-ho.

Seguint aquell principi del meu Sistema Integral de Poetització Catalana que agrupa els escriptors en vers, tenint en compte les característiques de la raó poètica llur, en poetes de punt de vista fixo i de punt de vista mòbil, trobèu que En López-Picó pertany al primer grup. No és un poeta d'aquells (com En Carner, com En Sagarra) que vegi, pensi i es lliuri a les coses; sinó un poeta d'aquells altres (com En Riba, com En Millàs-Raurell) que guaiten, espien i planten cara a les coses. Quan la raó poètica d'En López-Picó entra en activitat, la seva expressió poètica ja té la meitat de la feina feta. Això, que sembla una cosa tan fàcil d'entendre, hi

Esmalts sobre vidre «L'aigua»

NOGUÈS-CRESPO

ha molts excel·lents escriptors catalans que fan de crític sense esser-ho (Manuel de Montoliu, Josep Maria Capdevila, Antoni Rovira i Virgili, Josep Pla, entre tants d'altres) que no la entenen ni podran entendre-la mai, per molt que s'ho proposin (si aquests crítics fossin poetes, caldria encabir-los en el segon grup del meu Sistema). La raó poètica d'En López-Picó és fixa, no abandona mai el seu lloc del mig de la plassa. Hi ha poetes que, quan parlen en vers, surten de casa i van a trobar, a seguir, a empaitar les coses. En López-Picó es d'aquells que s'assèu al portal de casa tranquil·lament i espera que passin les coses pel davant, i quan passen va dient-nos, sense moure's, però pesant molt les paraules, l'efecte que li fan. Això explica la extrema mobilitat de tota l'obra d'ell, centrada, però, pel seu punt de vista fixo. Ell sempre es ell; allò que canvia es el món, la cavalcada de les gentes i les coses, que passa pel seu davant. I heu's aquí explicat perquè pot saltar per totes les formes i els matissos i les tendències i les escoles, tornant sempre al punt de partida, sense perdre cap estri del seu bagatge poètic. Es un poeta d'aquells (els veritables homes de Renaixement sempre han

estat així) que es complau en obrir totes les portes de totes les cambres de tots els palaus de la intel·ligència, però que tanca darrera seu totes les portes de totes les cambres de tots els palaus. El guany? L'enriquiment de la seva expressió poètica! La clau? La fixetat absoluta de la seva raó poètica! Podríem dir d'ell que és l'Ulisses de la nostra poesia, sempre navegant i caminant errant pels camins innumerables de la mar i pels senders interminables de la terra, manejant tota mena d'armes, visitant tota mena de pobles, però recordant que té una cambra pròpia on l'espera la muller fidel, que es la seva expressió poètica, i un arc ben corbat que només ell sab manejar, que és la seva raó poètica. Això, tan simple, costa molt de comprendre als catalans d'avui. Es llàstima.

Com procedeix En López-Picó quan permet que actuï la seva força poètica? Cal partir de la base que En López-Picó es un poeta d'aquells (au rara a Catalunya)

que compon en els seus moments de consciència poètica i que prepara la composició en les hores de distensió espiritual. Maragall procedia a l'inrevés. Quan escrivia era prè d'una il·luminació interna que li enlluernava la raó poètica. En López-Picó, en canvi, te la raó poètica en tenebra, i damunt d'ella la expressió poètica va dibuixant-li reixes de foc entre les quals s'encenen, voleien i s'apaguen les espurnes de les imatges i les metàfores. El suprem equilibri de la raó poètica lópezpiconiana s'obté en el moment, de la creació; aquest moment, en canvi, en

la raó poètica maragalliana, era el del suprem desequilibri. En López-Picó «crea» la poesia; En Maragall deixava que la poesia «es creés dintre d'ell». Aquell és un poeta de dintre a fòra; aquest era un poeta de fòra a dintre.

Quina és la tècnica de l'autor de la «Elegia»? En López-Picó, poeta que coneix l'ofici, home que ha escrit molt, va partir de la retòrica i la poètica oficials, universitàries, prodigi de rutina i de mal gust, que, no obstant, quan cauen a les mans d'un poeta intel·ligent i sensible, devegades, encara que sembli estrany, cobren una frescor i una joventut insospitades. Coneixedor, per experiència pròpia, de tots els secrets de la

versificació tradicional, En López-Picó la depura i la va afinant cada dia més, fins al punt que en «Elegia» representa un esplèndid mestratge. Es un poeta d'aquells que quan escriu aguanta amb la mà un grapat de tirandes governadores d'una colla de troncs de cavalls que sovint poden barallar-se i desbocar-se. Té moltíssima cura en lligar caps, i en els seus versos hi ha recones que mai seràn escrutats pel lector, però que ell per dignitat d'ofici, poleix i afina encara que sàpiga que ningú ha de veure'ls. I per la virtut d'aquesta solvència de treballador, jo, que no crec en aquesta tècnica poètica, trobo en els seus versos lliçons i exemples que allunyen de mi la indiferència que sento per la retòrica i la poètica universitària, i que em són de gran salut per la aplicació del Sistema Rítmic.

Com mou els dits En López-Picó quan trenca els fils de la raó i la expressió poètiques? Jo vaig dir en altra ocasió que ell era el més clar dels nostres poetes, i ara

Esmalts sobre vidre «La Caça»

NOGUÈS-CRESFO

Originals de Xavier Nogués per a decoració sobre vidre

vaig a demostrar-ho. En López-Picó, quan compon, procedeix per oposició i per recobriment. Se l'ha titllat, un temps, d'obscur. Ara se'l titlla de difícil. Barroeria i epidermisme, tot això! No hi ha cap poeta català que, quan treballa la matèria poetitzable, obri amb més claredat, i àdhuc gosaria dir amb més cristallinitat, que En López-Picó. Vegem si es senzill: tota la seva complicació de poetitzador consisteix en fer-se entrar a dintre el món exterior i en treure a fora el món interior; en tornar concretes les coses abstractes i abstractes les coses concretes: en prendre les coses de la terra i pujar-les al cel i en prendre les coses del cel i baixar-les a la terra. Res més. Fa l'efecte de dos vaixells que surten cadascú del seu port i van fent camí; i quan es troben al mig de la ruta, entre el mar i el cel, en volen de xiulets i de crits i de cants i de salutacions i de voleiar de mocadors entre els passatgers de l'un i l'altre! Damunt d'aquest joc d'oposició llancen-hi una pluja desfeta d'imatges que mai no s'estronegen i d'idees que mai no es cansen d'aclarir les imatges, i tindreu explicada tota la gran senzillesa de composició del nostre poeta.

Finalment, recordant la afirmació del meu Sistema, que les imatges fan el vers i les idees la prosa, quin balanceig fan unes i altres en l'obra lópezpiconiana? Per fer-me entendre millor i més depressa ho diré en imatges meves: Les idees d'En López-Picó són igual que un feix de raigs de sol travessant un cristall bisellat i caient, escampats, damunt d'una catifa de fragments de tots colors. De tant en tant, damunt la catifa, dansen i fugen i tornen uns esbarts de petites ombres voleadores. Són les ombres d'un vol d'imatges que creua la llum. Un vol d'imatges, com un vol d'abelles...

I encara, una pregunta: Tot aquest munta'ge no es mou pas per si sol. Amb els mateixos elements, qual-sevol altre poeta podria escriure en vers i donar-nos una obra poètica diametralment oposada a la d'En López-Picó. Quina és doncs la força impulsiva i el motor d'aquells elements poètics? Això ja es una qüestió psicològica. En López-Picó es un home que sent fortament, però silenciosament, i que pensa molt a fons, però amb una agilitat de llampec. La sensibilitat i la intel·ligència s'al·lien en ell amb un saníssim orgull (orgull de bona mena, orgull per exaltació de voluntat amadora de si mateixa, orgull romà) però són atemperades per un sentit d'humanitat que el fa tocar sempre de peus a terra i li fa sentir la voluptat, tan dolorosa, de sanglotar, de tant en tant, i suau, per dintre. Una gota de plor damunt d'una altra, dintre les coves de l'Esperit, va formant un entrellat vertical d'estalactites negres. Entre elles, l'amor i l'amistat, com dugues llanternes sordes, fan un joc paral·lel de reflectors. I el poeta s'hi distreu com si fos un infant que pressent la immensa resplendor de Déu fent deduccions amb la claror que surt dels homes i les dones que el volten, minces candeles enceses. Aquest és el «mèu» López-Picó. Un home que s'ha fet un món intern i un món extern, i que s'està construint una llei moral que li permet saltar de l'un a l'altre sense perill de fer-se mal.

«Elegia» es l'opuscle dissetè de la seva col·lecció poètica. Això vol dir que l'autor ha passat per setze opuscles més, per setze proves; es un poeta fet, es un home fet, un home «que ha fet d'home»; que té muller, i fills, i amics, i enemics; això potser vol dir, poetes catalans, que convindria promulgar una llei prohibint escriure versos a tot home solter menor de quaranta anys.

«Elegia» es una obra madura, greu, equilibrada, ben pensada i ben escrita, que està per damunt de tendències i d'escoles, un llibre que fa un perfum mixte d'humanitat i de divinitat, una obra d'aquelles que hom pot oferir-la a un estranger sense por de veure's obligat a abaixar la cara (cosa que sol passar molt sovint amb els llibres de poesies catalans), un volúm que situa un poeta a aquella regió serena on la lloa i el blasme ja no tenen cap sentit ni cap efecte. Es un llibre fort, però serè. Un llibre de poesia pura, en el qual hom hi retroba la petja de tots els grans poetes i de cap d'ells, perquè és, nua i crúament, López-Picó. Hom pensa amb el Dant, amb Shakespeare, amb Pascal, amb la Bíblia, amb l'Orient, amb Grecia; es la història d'un diumenge simbòlic; d'un diumenge que mira enrera i veu els sis dies de la setmana, i d'un poeta que guaita entorn i veu les coses que ha vist durant els anys que formen la meitat de la seva vida, i que, ara, amb tanta de joia i tant de dolor a dintre, li semblen noves o seminoves. Es un llibre pompós, fastuós, de gran senyor, i al propi temps humil, auster, de pobresa resignada. Damunt la flama lenta del caliu d'aquests versos s'estrenyen la mà dreta Rafael i Miquel Angel. Es un llibre essencialment llatí; més que llatí, romà; més que romà, cristià; més que cristià, vaticà: damunt les sedes i els velluts i les alfombres i els tapissos i els mobles i les joies i els quadros i les estàtues, s'ajoca feixugament la pesantor de l'or i la porpra i els bronzes i els marbres; tot això per servir de peanya a un coixí de plomes i randes i cintes blanques i negres i morades i vermelles, damunt del qual descansa mig amagada, com una violeta morta, una petita creu de fusta sense polir ni pintar. Es el senyal de la bona gent. I és el símbol de la veritat. «Veritat, veritat, esforç inútil!...» diu el vers solitari que centra el volúm. No, amic López-Picó; l'esforç per la veritat mai no es

inútil. I això vos ho sabèu. Sovint els escriptors neguem o afirmem coses pel desig que tenim de convence'ns nosaltres mateixos de que les coses son més fortes que nosaltres. Interessa la veritat, però potser interessa encara més l'esforç per la veritat. Un raig de comprensió damunt la veritat. Un raig de lluna damunt l'Evangeli, que diria la dolça i tremolosa i pulcra Eugènia de Guérin. Interessa, també, trobar uns quants amics que siguin dignes d'entendre la veritat. Avui, a Catalunya, es una mica difícil trobar-los. Els poetes pensen massa amb el públic, quan escriuen: per això escriuen tan bé! Quants catalans d'avui son capassos d'entendre, de sentir i d'agrair un llibre com «Elegia»: deu, quinze, vint? Son pocs, però ja son prous. En aquesta terra de mitjos autors, de mitjos lectors, de mitjos crítics, la cosa més excèntrica que pot fer-se es escriure i publicar una perfecta obra d'art normal. «Elegia» es un llibre català, però català de nervi, no pas de carn. Hi ha més catalanitat en qualsevol dels sonets eixuts de la «Elegia» que en tot un llibre de cançons i balades d'aquests poetes joves que quan escriuen es posen barretina musca, i beuen en porró, i admiren En Guimerà, i diuen paraules gruixudes, i de tant en tant «fan olla, pel cas». Nosaltres, els que tenim l'orgull de dir-nos deixebles vostres, recollim i servem la vostra «Elegia» com un present reial. I en comprenem tota la bellesa austera i la grandesa que tanca. Grandesa, dignitat, gravetat, noblesa, puresa, castedat. Tot això son virtuts antigues. Plutarc i Corneli Nepos parlen en vers català. Jo he entès la lliçó. En les coses més humils, en un simple diumenge barceloní, hom pot trobar-hi una ditada d'eternitat. Totes aquelles virtuts antigues, aplicades a nosaltres, homes d'ara, son resumides i sublimades en el Decàleg. La llei moral, sobretot! Pensèu-hi bé, joves catalans! «Elegia» és un acte poètic; però és, també, un acte polític.

A. ESCLASANS

EL PETIT ROVIRA

I

Encara el petit Rovira no havia arribat a tastar la soda de menta quan de sobte apartà el vas de sos llavis per observar l'individu que en aquell moment entrava al bar. Tot seguit es sentí neguitós, Cosa més estranya... De bon matí havia sorprès el mateix home davant del seu domicili anotant-se en un quadern el número de la casa; a migdia l'havia remarcat al restaurant on ell acostumava dinar; ara veu-te'l aquí, entrant al bar en el qual seia totes les tardes

una curta estona... Que seria objecte d'una persecució? Se l'espriaria amb alguna finalitat ignorada o per causa d'algun error? Certament la conducta d'aquell individu començava d'ésser sospitosa.

I, en efecte, les temors del petit Rovira no deixaven de tenir fonament. El desconegut, en descobrir-lo assegut a un recó del bar, sense preocupar-se ni mica ni gens d'una convenient dissimulació, anà a seure a la seva mateixa taula,

picà de mans per fer venir el cambrer i demanà un pernod, Rovira comprengué que la intenció que portava l'individu era la de fer la seva coneixença; del contrari, per què seia a la seva taula si el bar estrobava gairebé buit?

—No hi ha dubte—pensà—aquest home em busca.

Per tal de dissimular la preocupació que el dominava es portà novament el vas als llavis i feu una llarga i lenta glopada durant la qual, sos ulls, fins com agulles, es clavaren en el sospitos personatge.

Era aquest un home de pronunciada musculatura (tan pronunciada que els seus voluminosos biceps amenaçaven rebentar la post superior de les mànegues de l'americana grisa que portava). Unes clenxes cargolades li sortien per sota el capell a cada banda de la cara. Sos ulls eren grossos, rodons, humits, d'expressió melangiosa, bovina. Sos llavis vermells contrastaven amb la color pàl·lida de les galtes. Duia una corbata tornassolada, pantalons blancs i un bastó flexible penjat al braç.

Abans de tastar al seu pernod feu un sens fi de preparatius amb el sucre, l'aigua i la cullreta. Després demanà un diari i es posà a llegir-lo atentament. Aquesta atenció, però, sols era aparent per tal com, ben sovint, desviava un ull, ara el dret, adés l'esquerre, ara i adés tots dos, pels extrems o per sobre del paper, com volent observar al minúscul Rovira. La seva manca de discreció era evident. De sobte ve't aquí que deixa el diari i diu com un dispar; —Jo el conec a vostè.

—Vol dir? —respongué Rovira tot tímid davant la vehemència de l'altre.

—Si, si; jo el conec a vostè; fins asseguraria que l'he tractat... Ah, si! (aquí una gran exclamació) ara que recordo: A Tarragona!

El bebedor de menta respongué amb senzillesa:

—Un servidor no ha estat mai a Tarragona.

—No ha estat mai a Tarragona? com potser doncs... Contrariat visiblement per la resposta negativa de l'homenet, el desconegut, que sols

cercava un pretext de conversa, li llençà un esguard despectiu, encogí les espatlles, i novament tornà a desaparèixer darrera el diari, com decidit a oblidar l'existència de l'assombrat company de taula. Sols les seves cames—unes cames amples, massices i curtes—restaren al descobert, una sobre l'altra, deixant a la consideració de'n Rovira l'enorme voluminositat de les sabates.

Tal situació no durà gaire. Passats alguns breus minuts, l'individu deixà el diari i aprofitant un moment en què el petit Rovira s'ajupia per espolsar-se el pantalon, l'embolcallà tot ell—tan menut—en una melangiosa i gairebé tendra mirada. Al mateix temps que es gratava el cap, rondinà; —Ve't aquí l'home que em convindria.

Rovira, per la seva banda, comencava d'intrigar-se. El seu neguit d'un principi s'havia convertit en curiositat. El desconegut semblava un ésser inofensiu; mes aviat cordial que altra cosa; segurament no hi havia raó per tenir cap temor. Quina seria la seva intenció? Voldria fer-li alguna proposta aventatjosa? Qui sap? Convindria cercar la manera d'assabentar-se'n.

L'homenet, ja disposat en sentit favorable, intentà canviar en agradosa l'expressió hostil amb la qual havia rebut al desconegut i al mateix temps inicià un tímid picament de dits sobre el vidre de la taula. L'altre comprengué desseguida. Aleshores s'apartà el barret cap al ctatell, feu la cadira una mica més endavant i adoptant un to de franca sinceritat, digué:

—Perdó, senyor; potser soc un inoportú, però necessito parlar-li i no tinc paraules; en fi; vostè és l'home que vaig buscant.

—Jo!—exclamà Rovira fingint sorpresa—I... amb quina finalitat?

L'individu somrigué:

*Dibuix de Xavier Nogués
per a decoració sobre vidre*

*Originals de Xavier Nogués
per a decoració sobre vidre*

—La seva ajuda seria per a mi preciosa; per vostè... hum! no cal dir.

—La meva ajuda?

—Si, si; la seva ajuda—assegurà el desconegut.

Rovira prengué un glopet de menta. Adoptant un aire escèptic (si bé en el fons es sentia força interessat) digué que per a poc podia servir d'ajut a ningú; ell es considerava com un ésser inútil, completament inútil; feble, mandrós, inconstant, malaltís, poc intel·ligent (tenia la valor de confesar-ho) i, en fi, incapaç de fer res de profit al món. Actualment es guanyava la vida portant els llibres d'un magatzem de grans, propietat del seu germà, i Déu sap els esforços de voluntat que feia per complir una mica, només una mica. Altre que no fos el seu germà ja l'hauria engegat al carrer.

—La vida que porto—acabà dient sense abandonar el seu to d'humilitat— és ben mesquina i si aquesta meva minça talla...

El desconegut, que havia escoltat amb molta complacència aquest plany inesperat de l'homenet, l'interrompé aquí tot radiant: justa-

ment la persona que ell cercava no necessitava ésser ni forta, ni intel·ligent, ni activa i sols calia que fos un individu petit i lleuger—i l'home expressà amb un gest de la mà l'idea de petitesse i lleugeresa.

—Si; petit i lleuger; tal com vostè.

Potser instintivament el minúscul Rovira llençà un esguard tímid a les massives cames del desconegut.

—El senyor deu ésser artista de circ—digué de prompte.

—En efecte.

—Un malabarista.

—Això mateix.

—Probablement la seva habilitat l'exerceix... amb els peus.

—Just!—respongué el desconegut rient molt cordial. Tot seguit es posà seriós i afegí: Jo soc Rafel Duran, per altre nom "el cavaller Giordano" del qual segurament haurà sentit parlar.

—No, no senyor.

El cavaller Giordano no feu cap atenció a aquesta insignificant fallida de la seva gran

*Originals de Xavier Nogués
per a decoració sobre vidre*

fama. Ja es disposava a dir quelcom quan, remarcant l'hora avançada que senyalava el rellotge del bar, s'aixecà tot cuitós de la cadira.

—Amic meu — digué amb expressió satisfeta — aquesta nit tinc tard. Demà, si vostè vol, enraonarem dels meus projectes amb més calma;estic segur que li agradaran, millor dit, que l'entusiasmaran. Vingui a les deu al circ, l'espero. Demani a qualsevol que trobi a la porta pel cavaller Giordano. Tothom em coneix. Soc popular. Vindrà?

El petit Rovira respongué amb aire resignat.

—Faré els possibles, senyor, faré els possibles.

—No deixi de venir; estic segur que acceptarà.

El cavaller Giordano s'acomiadà afectuosament, pagà les dues consumacions i després de repetir encara una vegada més, "Vingui" "L'espero" i de fer una reverència que es repetí en tots els miralls del bar, sentí com una exhalació.

*Original de Xavier Noguès
per a decoració sobre vidre*

Rovira, poc atent a l'expressiva amabilitat de l'acròbata, restà immòbil a la seva cadira. Per a ell un canvi de vida suposava gairebé una malaltia. S'acostuma a parlar de la mobilitat dels homes petits com una característica que poques vegades falla. Doncs bé, en el nostre home aquesta característica fallava, Deia la veritat gran confessava que no tenia res d'actiu. Al contrari; de vegades sentia la mateixa dificultat per aixecar son braç prim i fràgil com per excitar la més simple idea

en el seu cervell. Per totes aquestes coses no té, doncs, res d'estrany que al cap d'un breu moment decidís en son interior no assistir a l'entrevista proposada per l'acròbata. Un gest displicent, desdenyós, feu enterbolir sos llavis pàl·lids.

—Ja cal que aquest beneit s'esperí; no hi aniré.

I d'una sola glopada acabà de beure la verda soda de menta que encara restava al vas.

ERNEST MARTINEZ FERRANDO

(Seguirà)

Original de Xavier Noguès, per a decoració sobre vidre

ESTEVE RIERA
Confiter i Pastisser

Pa de luxe
RAMBLA DE CANALLETES 9 i 11.
TELÈFON A 2766.
CARRER DE MALLORCA 307 i 309.
TELÈFON G. 2.

BARCELONA

ESTABLIMENTS
MARAGALL

Passeig de Gràcia, 95
BARCELONA

El número 4 de
LA MÀ TRENCADA
sortirà el dia 24
de desembre

JAUME MERCADE
JOIER
BARCELONA

P. de Gràcia, 46 Telèfon A 1373

LA MÀ TRENCADA

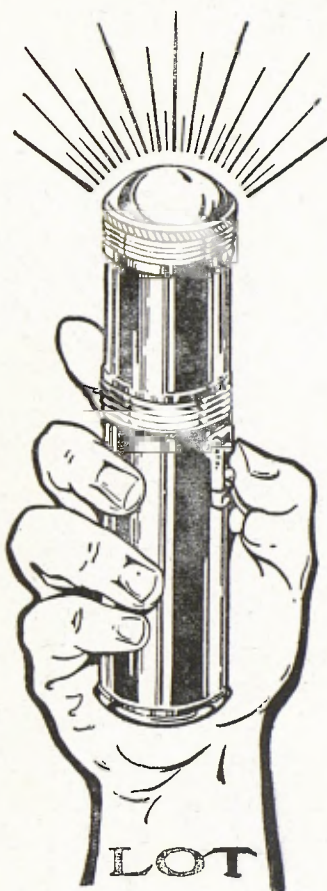
REVISTA QUINZENAL DE TOTES LES ARTS

Edicions Joan Merli
Ample, 53. Barcelona

Tota la correspondència al editor
No es tornaran els originals ni es mantindrà
correspondència sobre els que es rebin

Preu de subscripció: 5 pessetes trimestre (sis números)
NÚMERO SOLT UNA PESSETA

La llum del dia
a la mà

L'obtindreu amb una làmpara
i pila elèctrica de la marca
LOT, disposant, en tot lloc i
a qualsevol moment, d'inten-
sa llum.

Indispensable en les excur-
sions i viatges; en la llar; en
la fàbrica; per buscar quel-
com en la foscor; en pujar
l'escala; en la tauleta de nit;
en el maletí de viatge, resul-
tant sempre d'una utilitat in-
comparable; el mateix a la
ciutat que al camp.

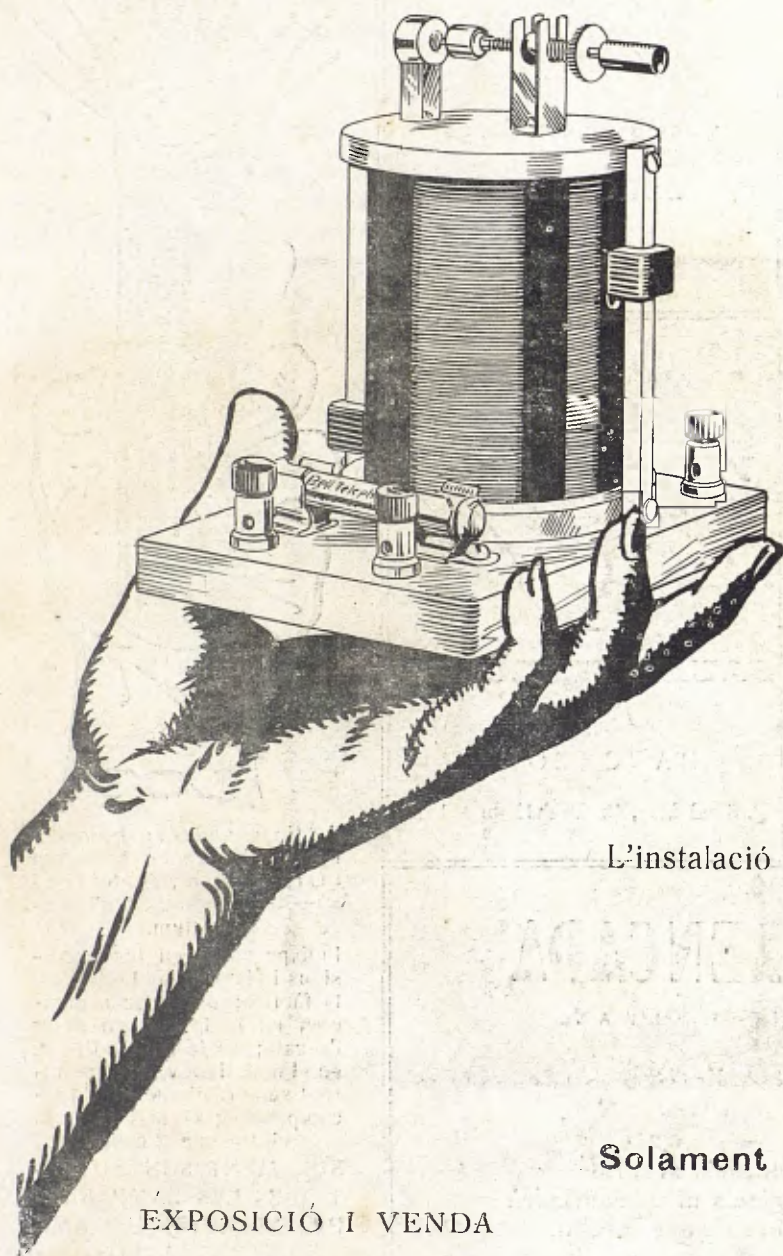
**SOLAMENT SON AUTEN-
TIQUES LES LAMPARES I
PILES ELÉCTRIQUES AMB
LA MARCA «LOT»**

DE VENDA

CASA SUPREMA
PELAI, 56-BARCELONA

Radiotelefonía Suprema

Exclusiva de venda dels receptors «Bell»

UN TRIOMF

El famós i més petit
dels aparells BELL
rep els concerts
musicals de Radio-
Barcelona amb gran
perfecció i claretat

L'instal·lació us la podeu fer amb 5 minuts

El plaer que us proporci-
onarà aquest meravellós
aparell serà tots el dies

Solament costa 30 pessetes

EXPOSICIÓ I VENDA

CASA SUPREMA. Pelai, 56. Barcelona

Si voleu construir-vos l'aparell receptor, demaneu el prospecte que regala aquesta casa